

HANDLAGGARE

Gun Zachrisson
PROJEKT BETECKNING

DATUM

1992-03-13
ERT DATUM

1992-01-15

DOSSIÉ/DIARIENR

P 210-162/92
ER BETECKNING

MK 2851/91

→ Näringsdepartementet
Marknads- och konkurrensenheten
103 33 STOCKHOLM

Konkurrenskommitténs delbetänkande (SOU 1991:104) Konkurrensen inom den kommunala sektorn

Räddningsverket, som genom remiss 1991-01-15
anmodats yttra sig i rubricerade ärende, får
härmed anföra följande.

Sammanfattning

Räddningstjänsten är i grunden en samhällelig
servicefunktion. Själva räddningsinsatsen kan vara
starkt förbunden med myndighetsutövning (ingrepp i
annans rätt, åberopande av tjänsteplikt). Det är
därför enligt räddningsverkets mening olämpligt
att överföra räddningsledarens befogenheter till
privata entreprenörer. Kommunernas utökade ansvar
för räddningstjänstens organisation, materiel-
hantering och personalförsörjning i krig, där
räddningskåren skall utgöra stommen, är ytter-
ligare argument som talar för ett fortsatt
kommunalt ansvar för freds räddningstjänstens
operationella del. Med en annan ordning kan rädd-
ningstjänstens funktion vid övergången till en
krigssituation äventyras.

Även sotningsverksamheten innebär myndighetsutöv-
ning. I samband med sotning (enligt myndighetsbe-
stämda frister) skall kontroll av brandskyddet ske
(17 § räddningstjänstlagen). Vid anbudsupphand-
ling av sotningstjänster, enligt kommitténs för-
slag, finns en risk för att de ekonomiska vill-
koren tränger undan brandskydds- och kompetens-
aspekterna. Räddningsverket ställer sig därför
tveksamt till förslaget och anser att dess kon-
sekvenser för brandskyddet bör belysas bättre.

Förslaget till ny lagtext om verksamhetsredovis-
ning (54 § räddningstjänstlagen) tillstyrks. Där-
igenom kan bl a räddningsverket få bättre under-
lag för uppföljning och inriktning av den kommu-
nala räddningstjänsten.

25

Räddningsinsatser

Räddningstjänsten är i grunden en samhällsnyttighet, där själva räddningsinsatsen är en servicefunktion med klara inslag av myndighetsutövning. Sådana inslag är räddningsledarens befogenhet att med stöd av räddningstjänstlagen företa (eller låta medverkande personal företa) ingrepp i annans rätt. Ingreppen kan i vissa fall vara mycket långtgående när det gäller att rädda liv och vidta skadebegränsande åtgärder. Räddningsledarens befogenheter att med åberopande av tjänsteplikt anmoda personer att medverka i räddningsinsatser är en annan form av myndighetsutövning.

Att överföra räddningsledarens befogenheter till exempelvis entreprenadföretag eller andra privata organ är enligt räddningsverkets mening olämpligt, främst på grund av inslaget av myndighetsutövning i många räddningsinsatser, men också andra skäl talar emot en utläggning på entreprenad.

Räddningstjänstens nuvarande organisation, med räddningskåren som en kommunal enhet, är enligt räddningsverkets bedömning en garanti för att behovet av räddningsinsatser i landet tillgodoses på ett likartat sätt oavsett typ av olycka, plats eller vem som drabbas. Vidare underlättas den nödvändiga erfarenhets- och informationsöverföringen mellan det förebyggande arbetet och insatsstyrkorna inom en kommun.

I förarbetet till nuvarande räddningstjänstlag påtalades vikten av att de olikheter som hittills funnits inom räddningstjänsten vad avser kvalitet, kompetens och effektivitet skulle jämnas ut genom att den nya lagen ålade kommunerna att tillvarata varandras resurser för räddningstjänst och förebyggande åtgärder och att samverka med varandra, både operativt och administrativt.

En förändring av nuvarande, i dessa avseenden förbättrade förhållanden i riktning mot privata former kan medföra att ojämnheter åter uppstår och ökar på grund av entreprenörers skiftande resurser och organisation.

En räddningstjänst i entreprenadform skulle avsevärt öka behovet av tillsyn och kontroll från kommunens och statens sida, framför allt när det gäller upprättandet av kravspecifikationer och avtal. En förändring i denna riktning är att betrakta som en återgång i systemhänseende.

Integreringen fred - krig och ansvaret vid allvarliga olyckshändelser

Samhällets ansvar vid allvarliga olyckshändelser har genom de senaste ändringarna i lagstiftningen blivit ännu mera påtagligt. Både staten och kommunerna har givits en ökad skyldighet att planlägga för en ändamålsenlig beredskap för att hindra och begränsa skador.

Länsstyrelsernas utökade ansvar för allvarliga olyckshändelser och kärnenergiolyckor samt kommunernas vidgade ansvar som totalförsvarsmyndighet, liksom integreringen av räddningstjänst och befolkningsskydd i fred och krig, kommer i allt större utsträckning att förutsätta att räddningstjänsten i kommunerna är organiserad på ett likartat sätt. Den ändrade lagstiftningen om civilförsvaret kommer att innebära ett ökat ansvar för kommunerna när det gäller beredskapsplanläggning och räddningstjänstens organisation, materielhantering och personalförsörjning i krig. I detta sammanhang skall räddningskåren utgöra stommen i kommunens räddningstjänstorganisation i krig.

Också dessa förhållanden talar för ett bibehållet kommunalt ansvar för räddningskårernas verksamhet.

Sotningsverksamheten

Den sotningsförrättning som utförs med stöd av 17 § räddningstjänstlagen innehåller två oskiljaktiga delar: dels rengöringen/sotningen, som innebär att brandfarliga beläggningar avlägsnas från rökkanalen, dels en kontroll av brandskyddet för rökkanaler, skorstenar och tak med därtill hörande byggnadsdelar. Om det vid kontrollen visas på brister i brandskyddet kan fastighetsägaren eller nyttjaren föreläggas att vidta åtgärder för att undanröja bristen med stöd av 56 § räddningstjänstlagen.

För eldstäder som uteslutande eldas med gas skall enbart en brandskyddskontroll genomföras.

Av detta framgår att sotningen i dag utgör en integrerad del i kontrollen av brandskyddet. Denna kontroll innebär myndighetsutövning.

Kommitténs förslag om anbudsupphandling av sotningstjänster, då ny skorstensfejarmästare skall utses, kan leda till en överbetoning av de ekonomiska villkoren på bekostnad av kompetens- och brandskyddsaspekterna. Räddningsverket vill understryka värdet ur brandskyddsteknisk synpunkt i att sotning och brandskyddskontroll utförs vid ett och

samma tillfälle. Ett frångående av denna princip skulle enligt räddningsverkets mening kunna leda till ett försämrat brandskydd.

När det gäller kommitténs syn på sotningsväsendet förklarar man sig dela de bedömningar som redovisas i RRVs och SPKs rapporter och promemorior. RRV och SPK framför här kritik mot ineffektiviteter i sotningsverksamheten, speciellt kostnadsutvecklingen. Räddningsverket vill här framhålla att förhållandena sedan 1985, då RRVs rapport utarbetades, väsentligt ändrats. Så gäller sedan den 1 januari 1988 nya sotningsfrister, som innebär en betydande utglesning av sotningstillfällena, så att Sverige nu har i stort sett samma regler och frister som i länder med liknande klimatförhållanden. Skadebilden, dvs brandskador som kan relateras till eldstäder, rök- och imkanaler mm skiljer sig inte nämnvärt mellan länderna. Med reservation för svårigheten att jämföra brandstatistik från olika länder tycks Sverige ha hävdat sig väl när det gäller att förebygga nyssnämnda typ av bränder. En starkt bidragande orsak till detta är kravet på kompetens i samband med rekryteringen av ny skorstensfejarmästare.

Förslagen till ändringar i räddningstjänstlagen

12 §: Räddningsverket kan inte tillstyrka den föreslagna nya utformningen av 2:a stycket. Av skäl som tidigare redovisats förespråkar verket en fortsatt restriktivitet beträffande kommunernas möjligheter att lägga ut räddningsinsatserna på privata organ.

15 §: Hänvisningen till 11 kap 6 § regeringsformen förefaller svårbegriplig. Om utredningen avser förelägganden och förbud regleras detta i 11 § räddningstjänstlagen.

54 §: Den föreslagna ändringen innebär tillkomsten av ett bra och tidsenligt instrument för uppföljning och utvärdering av verksamheten, både för kommunen själv och för staten och centrala myndigheter. Förslaget tillstyrks.

Kommunal upphandling

Inom området effektivare kommunal upphandling vill räddningsverket peka på möjligheten till samordning mellan olika verksamhetsområden. Så kan exempelvis verkets kompetens i fråga om upphandling inom räddningstjänstområdet tillvaratas genom att kommuner tillåts delta i de stora upphandlingar som görs för statens räkning. Härigenom kan kommunerna

komma i åtnjutande av de lägre priser som kan erhållas vid mängdupphandlingar.

Beträffande förslaget om anbudsupphandling inom sotningsväsendet har räddningsverket ovan anmält tveksamhet.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Lennart Myhlback. Föredragande har varit avdelningsdirektören Gun Zachrisson.

Lennart Myhlback

Gun Zachrisson